

16. helluntain jälkeinen viikko, perjantai

Päivän epistola

(Ef. 1: 7 – 17)

”Veljet, Kristuksen veressä meillä on lunastus, rikkomustemme anteeksianto. Näin Jumala on antanut armonsa rikkauden tulla runsaana osaksemme ja suonut meille kaikkea viisautta ja ymmärrystä. Hän on ilmaissut meille tahtonsa salaisuuden, sen Kristusta koskevan suunnitelman, jonka hän oli nähnyt hyväksi tehdä ja joka oli määrääjän tullessa toteutuva: hän oli yhdistävä Kristuksessa kaiken, mitä on taivaassa ja maan päällä. Jumala on myös antanut Kristuksessa meille perintöosan, niin kuin hän oli suunnitellut ja ennalta määrännyt – hän, joka saattaa kaiken tapahtumaan tahtonsa ja päätöksensä mukaisesti. Siksi meidän, jotka olemme jo ennalta saaneet panna toivomme Kristukseen, tulee elää Jumalan kirkkauden ylistykseksi. Kristukseen tekin nyt uskotte kuultuanne totuuden sanan, pelastuksenne evankeliumin. Häneen uskoessanne te myös olette saaneet luvatus Pyhän Hengen sinetiksenne. Se on meidän perintöosamme vakuutena, joka takaa meille lunastuksen, Jumalan kirkkauden ylistykseksi. Saatuaani kuulla teidän uskostanne Herraan Jeesukseen ja rakkaudestanne kaikkia pyhiä kohtaan olen lakkaamatta kiittänyt Jumalaa teistä muistaessani teitä rukouksissani. Minä rukouilen, että Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala, kirkkauden Isä, antaisi teille viisauden ja näkemisen hengen, niin että oppisitte tuntemaan hänet.”

Tämänpäiväinen tekstimme jatkaa eilistä sillä tavoin, että jakeet 7 – 9 on luettu jo eilen. Nyt ne kertaantuvat.

”Kristuksen veressä meillä on lunastus, rikkomustemme anteeksianto.” Kristuksen kuolema mahdollistaa tämän. Kristuksen kuoleman yhteyteen meidät liitetään kasteessa. Jotkut tutkijat pitävät koko efesolaiskirjettä opetuksena kasteen merkityksestä kastetuille. Lunastus -sanaa käytettiin, kun orja lunastettiin vapaaksi. Tässä yhteydessä lunastus merkitsee vapauttamista synnin vaikutuksesta, synty ei enää erota meitä Jumalasta. Jumala itse toimii ja uhraa Poikansa (vrt. ”Kristuksen veressä”) meidän ihmisten tähden, jotta me saamme olla Hänen kanssaan. Kirkko ymmärtää lunastuksen tapahtuvan kasteessa ja ”Kristuksen veressä” tarkoittavan osallisuutta ehtoollisen sakramenttiin.

”Suonut meille kaikkea viisautta ja ymmärrystä” tarkoittaa todennäköisesti Jumalan viisautta ja sitä, että me ymmärrämme Jumalasta enemmän. ”Hän on ilmaissut meille tahtonsa salaisuuden” on pelastussuunnitelman julki tulo. Vanha käännös käytti tässä sanaa ”armotalous”, joka tarkoittaa Jumalan taloudenhoitoa meidän parhaaksemme. ”Kristusta koskeva suunnitelma” kertoo sen, mitä

Kristus teki Kirkon puolesta, juutalaisten ja pakanoiden yhdistymisestä Kirkossa sekä Kristuksen ja Kirkon välisestä liitosta. Tätä me kutsumme ilosanomaksi, evankeliumiksi.

”Hän on yhdistävä Kristuksessa yhdeksi kaiken, mitä on taivaassa ja maan päällä.” Kun Jumala loi maailman, niin kaikki oli Hänen. Hän yhdisti kaiken. Syntiinlankeemus merkitsi maallisen maailman eroamista Jumalasta. Nyt tapahtuva yhdistäminen tarkoittaa kaiken palautumista Jumalan haltuun.

”Joka oli määrääjän tullessa toteutuva” viittaa Kristusta koskevaan suunnitelmaan. Kyseessä on Kristuksen elämäntyö ja lopullisesti kuolema meidän puolestamme. Kristuksessa taivas ja maa yhdistyvät.

Tästä suunnitelmasta kertoivat profeetat etukäteen (vrt. Room 16: 25 – 26). Jumala paljasti suunnitelmansa Kristuksen toiminnassa. Apostolit välittivät sen perustamilleen seurakunnille. Tästä Kirkko julistaa aina uusille sukupolville. Tämä salaisuus on koettavissa Kirkon sakramenteissa, joita alkukielellä (kreikaksi) kutsutaan mysteerioiksi (salaisuuksiksi).

Sitten Paavali siirtyy käsittelemään efesolaisten asemaa Jumalan pelastussuunnitelmassa. Jakeissa 11 – 14 kannattaa kiinnittää huomioita sanoihin ”me” ja ”te”. Me tarkoittaa juutalaisia ja te tarkoittaa pakanoita (niitä, jotka eivät ole juutalaisia).

”Jumala on myös antanut Kristuksessa meille (=juutalaisille) perintöosan” tulee ymmärtää Messiaksen odotuksen taustaa vasten. Kuuluminen tiettyyn ryhmään toisi pelastuksen. Tämä ajattelutapa oli yleinen esimerkiksi Qumranin yhteisössä.

Efesolaisille (ymmärrettävä pakanoille) luvataan sama asia. Efesolaiset uskovat kuultuaan totuuden sanan, joka on evankeliumi. Tämän vastakohtana on juutalainen laki, joka ei tuo pelastusta. Pelastus tulee uskosta Kristukseen ja sen vakuutena on Pyhän Hengen sinetti, niin kuin se on juutalaistenkin pelastuksen vakuutena. Tämä Pyhä Henki oli luvattu edeltäkäs in (vrt. Joel 3: 1 – 4; Luuk. 24: Joh. 14: 26; Ap.t. 1: 4 – 5; 2: 14 – 21). Lakiin perustuvassa juutalaisuudessa tehtiin lihaan merkki liitosta, mutta Pyhän Hengen sinetti ei ole lihallinen vaan hengellinen. Pelastuksen mahdollisuuden saaminen yhdistyy kasteen ja voitelun sakramentteihin. Kasteen jälkeen pappi voitelee kastetun mirhavoiteella ja lausuu (useita kertoja) ”Pyhän Hengen lahjan sinetti. Amen.” Mirhavoide on Suurella viikolla jumalanpalveluksessa valmistettu voide, joka annetaan papeille Pyhän Hengen vuodatus varten. Varhaisessa kirkossa Pyhän Hengen vuodatus tapahtui sillä tavoin, että piispa asetti kätensä kastetun päälle ja vuodatti Pyhän Hengen armolahjan.

Perintöosa tarkoittaa pelastusta, osuutta Jumalan valtakunnassa. Pyhä Henki on annettu meille vakuudeksi siitä, että meillä on pelastuksen mahdollisuus. Kyse on nimenomaan mahdollisuudesta, ihminen voi vapaudessaan toimia yhdessä Jumalan kanssa edetäkseen kohti Jumalan valtakuntaa tai kieltäytyä siitä.

”Lunastus” tarkoittaa vapaaksi ostamista. Se merkitsee, että Kristus on vapauttanut ihmiset synnin, kuoleman ja Perkeleen vallasta. Vanhassa testamentissa sitä käytettiin esimerkiksi, kun orja lunastettiin vieraan vallasta tai jos aikaisempi omistussuhde palautettiin. Yhtenä lunastustapahtumana pidetään kansan vapauttamista Egyptin orjuudesta. Profeetat korostivat Jumalan lunastustoimintaa. Jesaja kirjoittaa lopunajallisesta lunastustyöstä. Uudessa testamentissa lunastuksen yhteyteen kuuluu sovittaminen. Kristus lunastaa meidät vapaaksi ja samalla sovittaa meidät Isänsä kanssa.

Tekstimme loppuosassa Paavali kiittää Jumalaa. Rukouksen teksti muistuttaa paljon Filemonin kirjeen jakeita 4 – 5. Rukouksen teksti on saanut vaikutteita sekä Kolossalaiskirjeen että Efesolaiskirjeen aluista ja myös psalmeista 110 ja 8.

Paavali on kuullut, kuinka efesolaiset (tai jos kyseessä on kiertokirje, niin kirjeen vastaanottajat) ovat täyttäneet rakkauden kaksoiskäskyn. He uskovat ”Herraan Jeesukseen” ja osoittavat rakkautta ”kaikkia pyhiä kohtaan”.

Paavali osoittaa isällistä rakkautta rukoillen efesolaisten puolesta. Jos kyseessä on kiertokirje, niin silloin tulee korostaa sanaa te, teidän puolesta. Kyseessä on esirukous toisten puolesta. Tämän soisi olla esimerkki meille. Paavali rukoilee efesolaisilla viisautta ja Jumalan tuntemista.

Päivän evankeliumi

(Mark. 8: 1 – 10)

”Siihen aikaan oli taas kerran koolla paljon ihmisiä. Kun heillä ei ollut syötävää, Jeesus kutsui opetuslapset luokseen ja sanoi: ”Minun käy sääliksi näitä ihmisiä. He ovat olleet luonani jo kolme päivää, eikä heillä ole mitään syötävää. Jos lähetän heidät kotiin nälkäisinä, he uupuvat matkalla. Monet heistä ovat tulleet kaukaakin.” Opetuslapset sanoivat hänelle: ”Mistä kukaan täällä asumattomalla seudulla voi hankkia leipää näiden ruokkimiseksi?” ”Paljonko teillä on leipiä?” Jeesus kysyi. He vastasivat: ”Seitsemän.” Jeesus käski väen asettua istumaan. Sitten hän otti ne seitsemän leipää, lausui kiitoksen ja mursi leivät ja antoi palat opetuslapsille. Opetuslapset jakoivat

ne sitten kansalle. Heillä oli myös muutama pieni kala. Jeesus siunasi kalat ja käski tarjota nekin. Ihmiset söivät kyllikseen, ja tähteeksi jääneitä paloja kerättiin seitsemän korillista. Väkeä oli noin neljätuhatta. Kun Jeesus oli lähettänyt heidät pois, hän kohta nousi opetuslasten kanssa veneeseen ja meni Dalmanutan seudulle.”

Sama kertomus löytyy myös Matteukselta (Matt. 15: 32 – 29). Tämä kertomus eroaa Markuksen evankeliumin aikaisemmasta kertomuksesta, jossa Jeesus ruokki viisituhatta miestä (Mark. 6: 34 - 44). Ihmiset ovat olleet Jeesuksen luona jo kolme päivää, opetuslapset tietävät heillä olevien ruokatavaroiden määrän, tässä suoritetaan kaksi siunausta, tähteitä kerätään seitsemän korillista ja väkeä on neljätuhatta. Vaikka eroavaisuuksia on näin paljon, niin osa tutkijoisgta pitää mahdollisena, että kyseessä on kaksi eri kertomusta samasta asiasta. Toisaalta Matteuksen evankeliumin mukaan Jeesus itse kertoo kahdesta tapahtuneesta ruokkimisihmeestä (vrt. Matt. 16: 9 – 10).

Jos katsomme asiota, jotka ovat yhteisiä kahdelle ruokkimisihmeelle, niin ihmiset ovat autiolla seudulla, kyseessä on messiaaninen ateria joka ennakoi ehtoollista. Selvästi erottava asia on seitsemän korin mainitseminen, luku, joka viittaa pakanalähetykseen varhaisessa kirkossa. Jeesuksen motiivina ruokkia ihmiset on sääli, kolme päivää oli kulunut, eikä kansalla ollut syötävää. Poislähtettäminen voisi olla vaarallista, kansa voisi uupua. Asumattoman seudun yhdistäminen leipään muistuttaa lukijaa israelilaisten ruokkimisesta mannalla, kun he olivat erämaavaelluksella.

Seitsemän korillista katsotaan viittaavan pakanalähetykseen. Taustalla on juutalaisuuden ja varhaisen kirkon ajattelu. Vanha testamentti (1. Moos.10: 1 - 32) luettelee Nooan jälkeläisiä 70, joista kasvoi ”maailman 70 kansaa”. Tämä oli juutalainen näkemys. Varhainen kirkko käytti Vanhan testamentin kreikkannosta Septuagintaa, jossa luettelo hieman poikkeaa hepreankielisestä tekstistä ja sen mukaisesti opetti 72 kansasta. Lähes samanlainen luettelo löytyy Ensimmäisen Aikakirjan alusta. Leipiä opetuslapsilla on seitsemän. Varhaisessa kirkossa ajateltiin luvun seitsemän olevan Pyhän Hengen vertauskuva. Luku seitsemän yhdistetään myös seitsemään alkukirkon diakoniin (Ap.t. 6: 1 – 7). Ihmisten lukumäärän (4000) on nähty viittaavan maailman neljään ilmansuuntaan, joka viittaisi pakanalähetykseen.

Jeesuksen toiminnan motiivi oli sääli nälkäisiä ihmisiä kohtaan. Varhaisessa kirkossa kiinnitettiin huomiota jo kuluneeseen aikaan, kolmeen päivään. Päivä loppuu auringonlaskuun. Kaste toimitetaan upottamalla. Sana upotus voidaan kreikan kielessä yhdistää myös auringonlaskuun. Näin kreikkalaisessa ajattelussa kolme päivää voidaan ajatella kolminkertaisena upotuksena ja tämän tekstin viittaavan jo kastettuihin, jotka ovat kokeneet valaistuksen kolmessa upotuksessa. Kirkossa

on myös esitetty, että tämä kolme päivää liittyisi Jeesuksen haudassa olemisen aikaan. Luvun seitsemän katsottiin viittaavan Pyhään Henkeen. Seitsemän viittaa myös luomisen seitsemään päivään, kahdeksas päivä on jo ikuisuus, Jumalan valtakunnan aika. Äsken kastetut tulevat ravituiksi ja tähteitä jäi seitsemän korillista, tämä viittaisi siihen, että äsken kastetut eivät vielä kykene vastaanottamaan kaikkea opetusta.

Jeesuksen suorittama ruoan siunaus ennakoi ehtoollisen asettamista. Edellisen ruokkimisihmeen yhteydessä kerättiin kaksitoista korillista ja se liitetään kahteentoista Israelin heimoon. Kertomuksessa ruokitaan israelilaisia, Jeesus toimii juutalaisten keskuudessa. Tässä kertomuksessa tähteitä on seitsemän korillista, jonka katsotaan viittaavan lähetystyöhön pakanoiden keskuudessa. Edellisessä kertomuksessa oli viisi leipää, jotka viittaavat viiteen Mooseksen kirjaan (juutalaiseen lakiin), nyt leipiä on seitsemän, joka voi viitata Pyhään Henkeen, hengelliseen täyteyteen. Näin kertomus voi ilmaista sen, että Kristus tuli täyttämään lain.

Voimme vielä huomioida opetuslapset. Hieman aikaisemmin Jeesus oli ruokkinut 5000 miestä. Kun Jeesus nyt puhui kansan ruokkimisesta, niin opetuslapset totesivat, ettei kukaan voi asumattomalla seudulla saada tarpeeksi leipää. Tämä osoittaa, että opetuslapset eivät ymmärtäneet vielä, kuka Jeesus on.

Dalmanutan sijaintia ei tiedetä, jotkut sanovat sen olevan joko Magdala tai Magadan. Sijainti on todennäköisesti Gennesaretin järven länsipuolella.